

ZWERFVUIL IN DE KIJKER

(waarnemingstekenen)

VAK: PLASTISCHE OPVOEDING • DUUR: 2 LESUUR

VAKGEBONDEN EINDTERMEN

- Door te kijken, te voelen, te luisteren en te beschouwen aandachtig waarnemen: van globaal naar detaillierend waarnemen.
- Via waarneming het essentiële van het bijkomstige onderscheiden: de waarnemingsstudie herleiden tot de essentie.
- Door gebruik te maken van allerlei technieken naar waarneming schetsen: via verschillende kijken/of meettechnieken studies naar vorm, kleur, textuur, plasticiteit, ruimtelijkheid uitvoeren.

Algemene doelen en de link met de vakoverschrijdende eindtermen vind je in de handleiding bij dit lespakket.

WERKWIJZE

Eerst wordt een inleiding gegeven op zwerfvuil. Wat is het? Wat zijn de gevolgen? Hoe staan de leerlingen er tegenover? Daarna gaan de leerlingen zelf aan de slag. Ze schetsen een stuk zwerfvuil naar waarneming.

Achteraf wordt over het eindresultaat en het proces gereflecteerd. Het thema zwerfvuil wordt eveneens tijdens de evaluatie besproken en gelinkt aan de eigen schetsen.

MATERIAAL/MEDIA

- Een stuk zwerfvuil (eventueel door de leerlingen laten meebrengen, of koppelen aan een opruimactie op school, in de buurt)
- Potloden (HB, B)
- Gom
- Potloodscherper
- Kladpapier
- Tekenpapier (als het kan: gerecycleerd)
- Bijlagen: zie achteraan dit document

Informatie over materiaal:

Canson is een courant merk dat ook gerecycleerd teken- en schetspapier maakt. Onder andere te vinden bij Lucas Creativ (heeft verschillende filialen in Vlaanderen).

Stabilo heeft een heel gamma aan ecologische schrijfwaren. Die bevatten onder andere tekenpotloden, kleurpotloden, pennen en stiften. Het complete gamma is hier te vinden: http://www.stabilo.com/pages-be_nl/environment/index.php

Mogelijke uitbreidingen en variaties voor de les:

- Kleur toevoegen
- Nadruk leggen op textuur
- Andere materialen verkennen:
 - * Houtskool
 - * Inkt
 - * Balpen
 - * Verf
 - * Ecoline
 - * Wasco/oliepastel
 - * Bister
- Affiche laten maken met tekening als onderwerp. Hierbij kunnen eveneens ict – vaardigheden betrokken worden (bv. Photoshop).

ZWERFVUIL IN DE KIJKER

(waarnemingsteken)

LEGENDE

Afkortingen

LIn= leerlingen

KB = Kunst- en Beeldbeschouwing

PPT= PowerPoint

OLG = onderwijsleergesprek

Andere

Verwijzingen naar bijlagen worden in blauw aangeduid.

Tekst waar een streepje voor staat, is een richtvraag. Daaronder staat meestal een antwoord na een bolletje. Dat zijn antwoorden die leerlingen kunnen geven. Enkel de antwoorden die je inductief uit de leerlingen moet halen, zijn opgegeven.

Bijv.:

- Waarmee kun je verhoudingen meten? (= de vraag)

o Potlood

Bronnen

Afbeeldingen werkblaadje

Ogen: <http://the-big-brothers.clubs.nl/afbeeldingen/album/2757863/Ogen.jpg>

Lintmeter: http://2.bp.blogspot.com/_g1Um2SyPV5w/RqvXPpP_OVI/AAAAAAAAATQ/eOfWktRpe9c/s400/lintmeter.jpg

Blikje: <http://www.janaelslander.be/layout/lightbox/images/ingedeukt%20blikje%20sprite.jpg>

Afbeeldingen KB

Van Gogh: <http://www.harpers.org/media/image/blogs/misc/van-gogh-a-pair-of-shoes.jpg>

Da Vinci: <http://cache2.allpostersimages.com/p/LRG/14/1452/OPOR000Z/poster/leonardo-da-vinciproportions-of-the-face.jpg>

Nijntje: http://www.prenatal.nl/shop/images/ProductsMedia/456/26/z_2369257_001.jpg

Literatuur

Zwerfvuilteam Green Belgium. (2012). Zwerfvuil Impuls.

ZWERFVUIL IN DE KIJKER

(waarnemingsteken)

Lesbegin - Sfeerschepping

Doel:

De lln maken kennis met zwerfvuil en zien er de problematiek van in.

Materiaal:

- Vuilnisemmer met zwerfvuil erin en errond
- Eventueel
 - o Bijlage 1: afbreektijd van zwerfvuil
 - o Bijlage 2: afbeeldingen gesprek

Werkvorm en/of organisatie:

- OLG
- Vraaggesprek

Tijd:

10 minuten

In bijlage 2 zijn afbeeldingen toegevoegd die ter illustratie kunnen worden getoond. Plaats de vuilnisemmer met zwerfvuil 'in de kijker'. Voer een OLG rond zwerfvuil:

Richtvragen OLG/Vraaggesprek

- Wat zien jullie hier?
- Waar vinden we dit afval?
- Welke verzamelnaam wordt er gebruikt voor afval dat bv. op de grond ligt?
 - o Zwerfvuil
- Waarom zou dat zo heten? Kan je specifieke kenmerken noemen?
- Kan je nog andere voorbeelden geven?
 - o Kauwgum
 - o Sigarettenpeuken
 - o Papier dat op straat ligt
- Laat jij wel eens vuil rondzwerven?
- Waarom dan? Waarom gooi je het niet in een vuilnisemmer, op de daarvoor bestemde plaats?
- Hoe lang duurt het vooraleer een sigarettenpeuk verdwijnt of volledig is afgebroken?
(Zie bijlage 1 voor een overzicht van andere stukken zwerfvuil met hun afbreektijd)
 - o 1-5 jaar
- Vind je dat zwerfvuil een probleem is? Waarom wel of waarom niet?
- Er drijven 2 grote afvalbergen op de Stille Oceaan. Hoe groot is één van die bergen?
Laat de lln vergelijken met aardrijkskundige groottes. Geef zelf enkele suggesties (Oost-Vlaanderen, België, Vlaanderen ...)
 - o Even groot als de Verenigde Staten
- Er bestaan verschillende manieren om met zwerfvuil of afval om te gaan. Eén ervan is het hergebruiken ervan. Er zijn nog 4 andere. Ken je ze?
 - o Recycleren
 - o Preventie
 - o Verbranden
 - o Storten
- Wat zou de slechtste oplossing zijn en wat de beste? Rangschik van slecht naar steeds beter.
 - o Storten – verbranden – recycleren – hergebruik – preventie
- Is je mening nu anders, na ons gesprek? Vind je zwerfvuil nog steeds een probleem/geen probleem?

ZWERFVUIL IN DE KIJKER

(waarnemingsteken)

Lesfase 1: Inleiding op waarnemingsteken

Doel: De lln hebben inzicht in het stappenplan om naar waarneming te tekenen.	Materiaal: - Bijlage 3: Werkblaadje - Bijlage 4: KB
Werkvorm en/of organisatie: - Oefening - OLG	Tijd: 15 minuten

Deel het werkblaadje uit. De leerlingen gebruiken de achterkant om te tekenen. Zo is er geen papierverspilling, want het gaat slechts om een oefening.

Oefening

- Jullie krijgen 2 minuten de tijd om jullie stuk zwerfvuil op papier te zetten.

OLG rond oefening

- Hoe ging dat?
- Waarom goed of niet goed?
 - o Te weinig tijd
 - o Gevoel opgejaagd te zijn en dus niet kunnen concentreren
 - o Vormen kloppen niet
- Waarop moet je letten als je dat stuk zwerfvuil straks opnieuw gaat tekenen?
 - o Vorm
 - o Verhoudingen

Overlopen van het stappenplan voor het waarnemingsteken:

- Hoe ga je te werk bij een tekening? Wat doe je eerst?
 - o Goed kijken
- En daarna? Kijk eens op het werkblaadje. Wat zou de volgende stap kunnen zijn?
 - o Meten
- Hoe doe je dat?
 - o Met een potlood
- Waarom is dat belangrijk?
 - o Verhoudingen, grootte van de vormen, zien waar je moet tekenen

Toon de KB rond verhoudingen (Da Vinci)

- Hoe kun je zien dat Da Vinci hier rekening heeft gehouden met verhoudingen?
 - o Door de lijnen
- Wat is de bedoeling van die hulplijnen?
 - o Zien waar hij precies moest tekenen
- Hoe kon hij weten waar die lijnen moesten staan?
 - o Door te meten
- Wat doe je na het meten?
 - o Grote vormen/grondvormen tekenen

ZWERFVUIL IN DE KIJKER

(waarnemingsteken)

Toon de KB rond basisvormen (Nijntje)

- Wat is een basisvorm?
 - o Eenvoudige vormen, vb. rechthoek, driehoek, cirkel
- Wat doe je nadat de basisvormen op je blad staan?
 - o Detailleren dmv. schaduw

Toon de KB rond sfeer (schoenen Van Gogh).

- Wat zie je hierop? Waaraan denken jullie als jullie dit werk zien?
 - o Eenzaamheid, versleten, afgeleefd ...
- Als je naar je stuk zwerfvuil kijkt, wat komt er dan in je op?
 - o Vies, moet weggegooid worden, kapot, afgeleefd, ongelukkig ...
- Probeer dat ook te laten zien in je tekening. Je kunt bijvoorbeeld de nadruk leggen op het 'afgeleefde' of 'ongelukkige gevoel' van zwerfvuil. Daarvoor kun je bijvoorbeeld zachter tekenen, grillige lijnen gebruiken. Of net meer met contrast werken, harde lijnen en vlakken tekenen.

Lesfase 2: Uitvoeringsfase 1 - tekenen

Doel: De lln maken op een geconcentreerde manier een tekening van een stuk zwerfvuil naar waarneming.	Materiaal: Papier, potlood, gom, stuk zwerfvuil
Werkvorm en/of organisatie: <ul style="list-style-type: none">- Demonstratie- Stappenplan	Tijd: 65 minuten

DEMONSTRATIE

De lln staan rond een tafel terwijl je de demonstratie uitvoert.

Meettechniek:

- Armen gestrekt
- Potlood steeds recht houden
- Linkeroog dichtknijpen
- Afmeten met duim
- Potlood nooit diagonaal houden om te meten, steeds verticaal of horizontaal
- Wel diagonaal houden om richtingen/ hoeken te bepalen.

Toon hoe je verhoudingen kunt inschatten d.m.v. meten.

Teken de globale vorm.

Toon hoe je kunt detailleren:

- schaduwen aanbrengen
- letters op doos aanbrengen
- logo tekenen
-

ZWERFVUIL IN DE KIJKER

(waarnemingsteken)

Herhaal het stappenplan met behulp van een OLG:

1. Kijken
2. Meten
3. Basisvorm
4. Verder uitwerken/detaileren

RICHTVRAGEN VOOR HET STAPPENPLAN

- Voor je begint met tekenen, wat doe je?
- Hoe ga je de verhoudingen ook alweer bepalen? Met welk hulpmiddel?
- Dan zet je de eerste aanzet. Waarmee begin je? Wat is er nog niet belangrijk?
- Wat is de laatste stap?

Lesafsluiting

Doel:

De tekeningen worden als groep gepresenteerd en besproken. IIn zien, dat als iedereen zorg draagt voor zijn eigen zwervuil, het geheel als problematiek kan worden aangepakt. Ze begrijpen dat zwervuil hier letterlijk in de kijker wordt geplaatst en de toeschouwers laat nadenken over de problematiek die zwervuil met zich meebrengt.

Materiaal:

- Tekeningen van de IIn

Werkvorm en/of organisatie:

- Vraaggesprek

Tijd:

10 minuten

De leerlingen nemen plaats rond een tafel waarop de tekeningen liggen. Stel vragen over de werken.

- Kijk naar de verschillende tekeningen. Wat valt op?
- Hoe zit het met de verhoudingen en de vorm?
- Wat vind je goed aan je eigen werk? En aan het werk van iemand anders?
- Kun je een sfeer benoemen op een bepaald werk? Wat straalt het stuk zwervuil uit? Hoe komt dat? Hoe heeft die leerling dat gedaan?
- Wat vonden jullie moeilijk? Wat was er gemakkelijker?
- Je hebt nu even kunnen stilstaan bij zwervuil. Wat vind je daar nu van? (Denk terug aan het gesprek bij het begin van de les.)
- Vind je dat je zelf iets kan bijdragen om zwervuil te verminderen? Waarom wel of niet?
- ...
- Vele kleine beetjes kunnen helpen om een groot probleem aan te pakken!

BIJLAGE 1

AFBREEKTIJD ZWERFVUIL • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingstekenen)

papier	Een paar dagen tot een half jaar
kartonnen drankbeker	minstens een half jaar
dun natuurrubber	1 jaar
sigarettenpeuk	1 tot 5 jaar
wollen sok	5 jaar
metalen blikje	1,5 tot 50 jaar
PVC*	5 tot 10 jaar
Een plastic flesje van bv. frisdrank (PET-fles)*	5 tot 10 jaar
Stevige plastic zak*	10 tot 20 jaar
Draagtasjes: - plastic* - biologisch afbreekbare* - papieren	5 tot 10 jaar 90 tot 400 dagen 90 tot 400 dagen
kauwgum	20 tot 25 jaar
plastic filmkokertje*	30 jaar
nylon*	40 jaar
leer	maximaal 50 jaar
aluminium blikje	80 tot 1 miljoen jaar
plastic sixpackhouder*	100 jaar
glazen fles	1 miljoen jaar
piepschuim bekertje / polystyreen bekertje*	'eeuwig'
Banaanshil, sinaasappelschil	1 tot 3 jaar !!!

* Plastics breken nooit volledig af in de natuur, maar vallen hoogstens in stukken uiteen. De hier vermelde afbraaktijden moet je dan ook in dat opzicht bekijken. Uitgebreidere informatie over de afbraaktijden van plastics vind je in de bundel met achtergrondinformatie bij dit lespakket.

Opvallende constatacie:

Misschien minder erg, maar wel erg verrassend is dat een sinaasappel- of bananenschil er één tot drie jaar over doet om te vergaan.

Bron: Afval en vergankelijkheid. (n.d.). Retrieved maart 18, 2012 from Zemst: www.zemst.be/Afval%20en%20vergankelijkheid.doc

BIJLAGE 1

AFBEELDINGEN GESPREK • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

Zwerfvuil hoort hier niet thuis:

Bron: http://www.marinaschriek.nl/wp-content/uploads/2011/03/zwerfvuil_1067511b.jpg

Sluikstorten:

Bron: <http://www.zillebeekse-vijvervissers.be/galleri/2009/zwerfvuil-sept-09.jpg>

BIJLAGE 1

AFBEELDINGEN GESPREK • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

Sluikstorten:

Bron: http://venray.sp.nl/include/afd/afd_pickies/0809zwerfvuil-harpstraat.jpg

Zwerfvuil hoort hier wel thuis:

Bron: http://www.sp.nl/nieuws/tribune/200204/enron_vuilnisbak.jpg

BIJLAGE 1

AFBEELDINGEN GESPREK • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

Bron: [http://www.samenwerkenaaneenschonernederland.nl/images1/acm35/images/blikvanger\(1\).JPG](http://www.samenwerkenaaneenschonernederland.nl/images1/acm35/images/blikvanger(1).JPG)

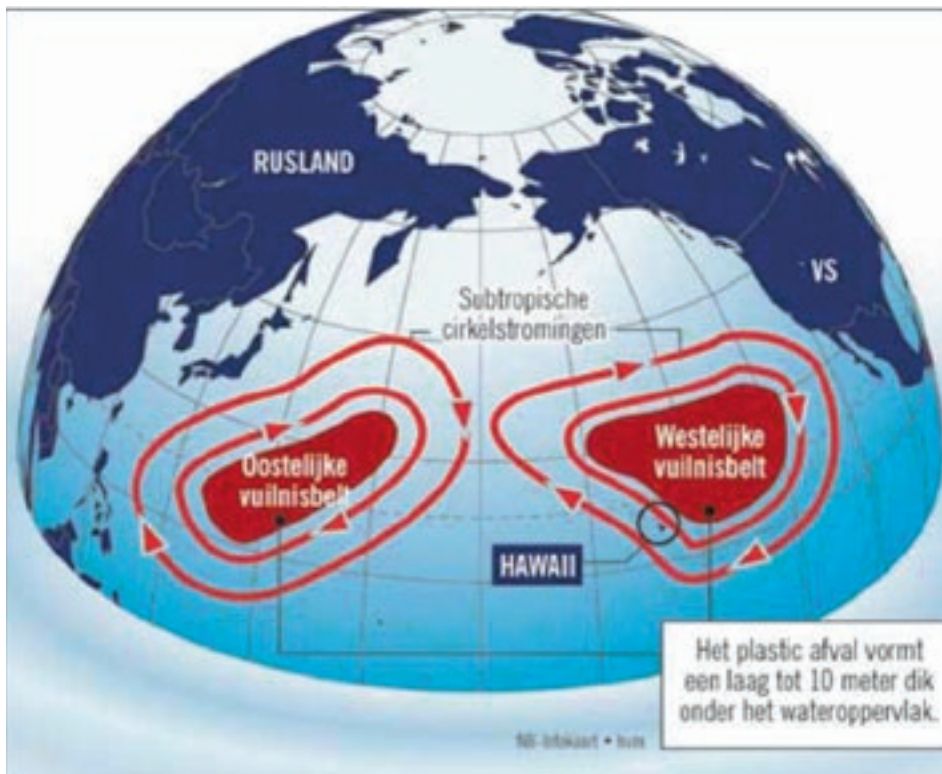

Bron: http://www.tukhut.nl/images/container_tukhut20090423.jpg

BIJLAGE 1

AFBEELDINGEN GESPREK • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

Afvalbergen in de Stille oceaan:

Bron: <http://www.stichtingmilieunet.nl/andersbekekenblog/wp-content/uploads/2008/02/vuilnisbelt-in-de-oceaan.jpg>

BIJLAGE 1

AFBEELDINGEN GESPREK • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

Ladder van Lansink: manieren om met afval om te gaan.

Bron: <http://www.ivarem.be/UserFiles/Image/afvalbeleid/Ladder%20van%20Lansink/ladder-van-lansink.gif>

BIJLAGE 3

WERKBLAD • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

STAPPENPLAN TEKENEN NAAR WAARNEMING

Stap 1: KIJKEN

Opmerking:

.....

.....

Stap 2: Meten

Opmerking:

.....

.....

Stap 3: globale vorm

Opmerking:

.....

.....

Stap 4: verder uitwerken

Opmerking:

.....

.....

BIJLAGE 4

KUNST- EN BEELDBESCHOUWING • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

V. Van Gogh - schoenen

L. Da Vinci – verhoudingen

Nijntje (Dick Bruna) – Basisvormen

BIJLAGE 4

KUNST- EN BEELDBESCHOUWING • ZWERFVUIL IN DE KIJKER (waarnemingsteken)

